

دیدگاه

موضوع: دلایل رکود در اقتصاد ایران و راهکارهای خروج از آن

شماره: ۷۷۴

تاریخ: ۹۵/۰۷/۱۹

توضیح اجمالی:

رکود اقتصادی سالهای اخیر و زیر ظرفیت کارکردن فعلی صنایع کشور نتیجه سیاست های کلان اقتصادی اشتباه در دهه ۱۳۸۰ است که مشکل تشدید تحریم ها نیز در اوایل دهه ۱۳۹۰ به آن اضافه شد. در سطور زیر نگاهی داریم به سیاست های مزبور:

الف- سیاست پولی: گسترش شدید نقدینگی، تورم و نرخ واقعی منفی سود سپرده های بانکی که بخشی از پس انداز را به سمت فعالیت های غیرمولد سوق داد.

ب- سیاست مالی: تورم موجب کاهش هزینه های عمرانی دولت و منجر به تشدید کاهش سرمایه گذاری خصوصی شد.

ج- سیاست ارزی: تثبیت مصنوعی قیمت ارز با وجود تورم دو رقمی که منجر به تشدید واردات و جایگزین شدن آن ها به جای تولیدات داخلی و لطمه دیدن رشد صادرات گردید.

د- سیاست درآمدی: تورم موجب کاهش نرخ واقعی دستمزد و منجر به تضعیف تقاضای خانوارها شد.

ه- سیاست اعتباری: تورم موجب جذابیت گرفتن تسهیلات آنهم بدون اخذ وثایق کافی، محبوس شدن تسهیلات و کاهش قابلیت وام دهی مجدد و عدم توجه به رقابت پذیر بودن متقاضیان تسهیلات گردید.

و- سیاست تجاری: ثابت نگاهداشتن نرخ ارز و تورم موجب افزایش سریع واردات قانونی و قاچاق و عدم مدیریت آن ها شد.

ز- اشتغال زایی محدود: ثابت نگاهداشتن نسبی نرخ ارز در دهه اخیر از یکسو و افزایش دستمزدهای داخلی از سوی دیگر سبب جایگزینی نیروی کار با ماشین آلات وارداتی گردید. به علاوه بسیاری از بخش های پیشرو در تولید و صادرات کشور (پتروشیمی، گازهای هیدروکربنی مایع، فلزات و کانی های غیر فلزی) منبع محور و سرمایه بر هستند و اشتغال و قدرت خرید چندانی ایجاد نمی کنند.

ح- کاهش قدرت خرید یارانه های نقدی: تورم و رشد قیمت ها در سال های اخیر منجر به کاهش قدرت خرید یارانه های نقدی شده است و تقاضای مصرفی خانوارها را تضعیف نموده است.

جدول (۱) - روند متغیرهای واقعی اقتصاد

واحد: هزار میلیارد ریال به قیمت ثابت ۱۳۸۳

سال	رشد تولید غیر نفتی (درصد)	مصرف بخش خصوصی	مصرف بخش دولتی	سرمایه گذاری بخش خصوصی	سرمایه گذاری بخش دولتی	واردات کالا و خدمات	صادرات کالا و خدمات
۱۳۸۰	۶/۴	۵۶۹	۱۶۳	۳۰۹	۹۵/۹	۲۷۷	۳۴۶
۱۳۸۱	۹/۸	۶۳۲	۱۶۷	۳۱۷	۱۱۵	۳۲۶	۳۵۷
۱۳۸۲	۶/۷	۶۴۲	۱۷۴	۳۱۵	۱۴۴	۳۸۸	۴۰۸
۱۳۸۳	۵/۳	۶۹۸	۱۸۸	۳۴۷	۱۴۸	۴۲۶	۴۱۳
۱۳۸۴	۸/۱	۷۵۷	۱۹۷	۳۴۴	۱۷۴	۴۲۱	۴۲۸
۱۳۸۵	۷/۱	۸۲۰	۲۱۰	۳۳۲	۱۷۹	۴۳۳	۴۴۷
۱۳۸۶	۹/۴	۹۲۵	۱۹۴	۴۰۶	۱۶۲	۴۶۵	۴۴۶
۱۳۸۷	۱	۸۹۰	۱۹۶	۴۴۶	۱۸۵	۴۹۰	۴۳۴
۱۳۸۸	۲/۸	۹۱۱	۱۹۶	۴۶۷	۱۸۲	۴۸۱	۴۴۱
۱۳۸۹	۷	۹۴۹	۱۸۹	۵۰۲	۱۷۳	۴۹۶	۴۷۴
۱۳۹۰	۵/۴	۹۸۹	۱۸۲	۵۱۸	۱۸۰	۴۴۹	۴۷۳
۱۳۹۱	-۰/۹	۹۷۲	۱۶۹	۴۲۳	۱۰۹	۳۴۵	۳۷۶
۱۳۹۲	-۱/۱	۹۶۲	۱۷۲	۳۷۲	۱۲۲	۲۸۱	۳۷۶
۱۳۹۳	۲/۸	۹۹۲	۱۷۶	-	-	-	-

دیدگاه

جدول (۲) روند شاخص های کلان اقتصاد ۹۲-۱۳۸۰

سال	رشد تولید غیر نفتی	رشد نقدینگی	تورم	سود سپرده یکساله	نرخ سود واقعی
۱۳۸۰	۶/۴	۲۸	۱۱/۴	۱۳	۱/۶
۱۳۸۱	۹/۸	۳۰	۱۵/۸	۱۳	-۲/۸
۱۳۸۲	۶/۷	۲۶	۱۵/۶	۱۳	-۲/۶
۱۳۸۳	۵/۳	۳۰	۱۵/۲	۱۳	-۲/۲
۱۳۸۴	۸/۱	۳۴/۳	۱۰/۴	۱۳	۲/۶
۱۳۸۵	۷/۱	۳۹/۴	۱۱/۹	۱۶	۴/۱
۱۳۸۶	۹/۴	۲۷/۷	۱۸/۴	۱۶	-۲/۴
۱۳۸۷	۱	۱۵/۹	۲۵/۴	۱۵	-۱۰/۴
۱۳۸۸	۲/۸	۲۳/۹	۱۰/۸	۱۴/۵	۳/۷
۱۳۸۹	۷	۲۵	۱۲/۴	۱۴	۱/۶
۱۳۹۰	۵/۴	۲۰/۱	۲۱/۵	۱۷	-۴/۵
۱۳۹۱	-۰/۹	۳۰	۳۰/۵	۱۷	-۱۳/۵
۱۳۹۲	-۱/۱	۳۸/۸	۳۴/۷	۱۹/۲۵	-۱۵/۴۵

ماخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

نکات کلیدی:

- ۱- رشد نقدینگی و تورم حاصل از آن و عدم هماهنگی سیاست های کلان اقتصادی با آن، ریشه اصلی رکود اقتصادی در کشور بوده است.
- ۲- رشد تولید غیرنفتی کشور از سال ۱۳۸۷ به شدت تضعیف شد و پرداخت یارانه های نقدی تنها در سال های ۹۰-۱۳۸۹ توانست رکود را به تاخیر بیندازد.
- ۳- کاهش شدید اجزای عمده تقاضای کل (هزینه های مصرفی و سرمایه گذاری بخش های خصوصی و دولتی) از سال ۱۳۹۰ به بعد مانع بزرگی در خروج از رکود به شمار می آیند در این راستا اقدامات زیر قابل توصیه است:
 - * قابل معامله شدن سهام عدالت جهت تقویت قدرت خرید مردم
 - * قطع یارانه دهکهای پردرآمد و اختصاص آن به طرح های عمرانی
 - * واگذاری طرح های نیمه تمام به سرمایه گذاران داخلی و خارجی
 - * صدور اوراق مشارکت برای تکمیل طرح های نیمه تمام
 - * تسهیل و تقویت وام خرید مسکن
 - * واقعی کردن نرخ سود تسهیلات متناسب با نرخ تورم فعلی و مورد انتظار
- ۴- در سمت عرضه اقتصاد نیز اقدامات زیر می تواند موجب تقویت تولید و رقابت پذیری آن شود:
 - * تکنرخی کردن ارز
 - * مبارزه با قاچاق و دامپینگ
 - * اعطای تسهیلات به واحدهای تولیدی رقابت پذیر
 - * اعمال استانداردهای سخت گیرانه در خصوص واردات
 - * توسعه صادرات از طریق اعطای جوایز صادراتی، تسهیل ضمانت صادرات، اعطای اعتبار خرید، تنزیل L/C صادرکنندگان و ...
 - * کاهش نرخ تسهیلات متناسب با تورم
 - * تسهیل و تسریع در جذب FDI با مشخص کردن یک پنجره واحد، لیست طرح های اولویت دار و تعیین مدت زمان پاسخ به تقاضاهای واصله
 - * بدیهی است در بلندمدت، رشد پایدار مستلزم تحقیق و توسعه و تجاری سازی یافته های پژوهشی است.